

# SPOLOK PRIATEĽOV TURZOVKY INFORMUJE

Ročník XI.

č. 12 (129)

Pripravil Ivan GAJDIČIAR

Autori pripravovanej publikácie TURZOVKA KRÍŽOM KRÁŽOM vo svojich kapitolách uvádzajú množstvo dokumentov a prameňnej literatúry. Tú bolo potrebné najskôr objaviť, potom zhromaždiť a preštudovať, aby získané poznatky mohli predostrieť čitateľom v zaujímavšej forme. Tak ako pri prvých troch monografiách, aj teraz našli veľa, doteraz nepublikovaného materiálu. Záujem o novú knihu, ktorú náš Spolok vydá v budúcom roku sa stupňuje, očakávania sú veľké a veríme, že ich nesklameme. Dnes dávame čitateľom príležitosť nazrieť do najstarších cirkevných matrik, na ktoré sa nová kniha v niektorých svojich častiach tiež odvoláva. Tento text od nášho spoluracovníka však v novej publikácii nenájdete, autor ho vytvoril iba pre túto príležitosť.

## ZAUIJÍMAVOSTI z cirkevných matrik

(vedených do konca 18. storočia)

Cirkevné matriky sú pre dejiny každej obce mimoriadne cenným prameňom informácií najrôznejšieho druhu. Dajú sa využiť pre výskum demografie, genealógie, cirkevných dejín, historickej štatistiky a pod. V Turzovke sa matriky zachovali "len" od konca 17. storočia, teda z obdobia, kedy už katolícka farnosť jestvovala minimálne štvrtstoročie. Či sa viedli matričné zápisy aj predtým je otázne. V troch kánonických vizitáciách sa totiž spomínajú matriky od roku 1644, táto informácia sa dokonca nachádza tiež v niektorých súpisoch farských kníh. S najväčšou pravdepodobnosťou ide o omyl. Okrem tejto správy totiž nepoznáme iný prameň, ktorý by dovolil pripustiť čo i len pochybnosť v prospech teórie o matrikách z roku 1644.

Prvá matrika pokrstených sa začína citátom z Písma "Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto non introibit in regnum coelorum" (lat. Ak sa niekto neznovuzrodí z vody a Ducha Svätého, nevstúpi do nebeského kráľovstva). Prvým zapísaným a pokrsteným bola 21. februára 1694 Dorota Tkačíková, dcéra Jána a Doroty z Vyskej. O deň neskôr bola pokrstená prvá Turzovčanka, Magdaléna Šprtlicáková, dcéra Mateja a Magdalény. Zaujímavé je, že obe boli pokrstené farárom Ribánim, ktorý bol však oficiálne inštalovaný do svojho úradu až 25. februára. Svoje deti dávali v turzovskom farskom kostole krstíť ľudia z tunajšej farnosti (obce Turzovka, Olešná, Vysoká)

ale aj susedných obcí, ktorí to mali do Turzovky bližšie ako k materskému kostolu - Podvysoká, Zákopčie, Staškov, či Veľké Rovné. Niekedy v matrikách nachádzame aj v staršom období bližšie geografické určenie, odkiaľ pochádzali ľudia, v nej zapísaní. Napr. v roku 1699 sa spomínajú veriaci z Dlhey (ex Dluha), v roku 1701 z Podvyskej (z Noweg, Podvysoká sa v tom čase nazývala aj Novou Dedinou), v roku 1750 z Makova (ex Čierne, Makov vtedy ako samostatná obec nejestvoval, Čierne je doteraz jednou z jeho osád), v roku 1759 zo Stolečného (ex Stolečzne, dnes samota v katastri Dlhého Poľa) atď. Pokrstení, resp. ich rodičia však pochádzali i zo Sliezka a Moravy. Viackrát sa v matrike pokrstených stretávame so zázpisom, že dieťať bolo pokrstené pôrodnou babičkou, alebo, že zomrelo pri pôrode. V roku 1775 je dokonca zaznamenaný prípad, keď bolo dieťaťo pokrstené ešte v matkinom lone (in utero baptizatus est). Pravdepodobne už vedeli, že nie je nádej na jeho záchranu, preto sa zvolil takýto spôsob krstu.

Prvá matrika sobášených je uvedená známym výrokom "Quod Deus conjuxit homo non separet" (lat. Čo Boh spojil, človek nech nerozlučuje). Prvým zapísaným párom boli 27. apríla 1694 vdovec Šimon Čačan a Žofia Ganderková z Vyskej. Ona bola katolíčkou, a Čačana je poznámkou, že tu sa stal katolíkom. Nie je jasné, či sa mysliť pri sobáši, alebo keď sa prisťahoval na Vysokú. Prvým napoly turzovským párom boli 9. mája toho roku

vdovec Ján Uherček z Turzovky a vdova Žofia Šinalová z Rakovej. 9. mája 1700 si mládenec Anton Marunovský bral za manželku Annu Zajacovú. Na tom by nebolo nič zvláštne, keby on nepochádzal z Poľska. V matrike nie je bližšie špecifikovaná lokalita, len všeobecné označenie Poloniae. Ďalšou zaujímavosťou je, že niekedy sa priezviská uvádzajú v matrike v nárečovej podobe. Napr. Duhopolček, Dluhopolček, Žočik. U žien bol úzus písania mien v staršom období napr. Stopkuľa, Kobilkula, Hruškuľa, Kakuška, Bohačička, Frankuľa atď. Hoci to nebolo vždy a dôsledne, predsa je to veľmi častý jav.

Bezpochyby najviac sa dokážeme v sledovanom období dozvedieť z matriky zomrelých. Tá najstaršia začína slovami "Statutum est omnibus hominibus semel mori" (lat. Súdené je raz všetkým ľuďom zomrieť). Prvý zápis je veľmi smutný, pretože 27. februára 1694 zomrelo (či presnejšie bolo pochované) jednoráčne dieťaťo Magdaléna, dcéra Mateja Kákca zo Zákopčia. 3. marca zomrel Jakub, syn Blažeja Vrščára z Turzovky. Ten mal 7 rokov. Malých detí v tom čase umieralo pomerne veľa. V matrikách je mnoho zázpisov, kedy malo dieťaťo len niekoľko dní, týždňov, mesiacov, či pol roka, rok, dva. Opačné prípady sú, keď sa dozvedáme o úmrtí ľudí vo vysokom veku. V turzovských matrikách nájdeme niekoľko interesantných zázpisov. V sledovanom období môžeme za najstarších ľudí považovať Jozefa Poláka z Olešnej, ktorý zomrel 22. septembra 1751 vo veku 108 rokov a rovnako starého Mateja Vlka z Vyskej, ten vydýchol v decembri 1767. Zrejme najstarším Turzovčanom do konca 18. storočia bol 106-ročný Ján Svorník, zomrel v roku 1726. Ďalším dlhovekým, tunajším obyvateľom bol 105-ročný Michal Uherček, toho pochovali 11. decembra 1708. Vysokého, požehnaného veku sa dožili aj Dorota Hrušková z Olešnej, zomrela 14. júna 1753 ako 102-ročná, Stanislav Jantulík z Turzovky, zomrel v decembri 1757 ako 99-ročný a tiež dlhoročný učiteľ a organista 99-ročný Matej Pavelčík, zomrel v decembri 1741.

Už z týchto údajov si možno utvoriť aspoň základnú predstavu o tom, aké rôznorodé a zaujímavé zápisy sa dajú v matrikách nájsť. Je potrebné pripomenúť, že nie vždy sú matričné údaje dôveryhodné, predovšetkým v spomínanom staršom období. Napr. pri uvedení veku ľudí sa niekedy pridávalo slovo circiter - okolo, čím sa zdôrazňovalo, že kňaz si nebol úplne istý, či zomrelý skutočne dosiahol vek, ktorý sa zapísal do matriky. Neskôr sa toto slovičko stráca, ale aj napriek tomu je namieste istá opatrnosť. Už aj v súvislosti s nami uvedenými príkladmi z farnosti Turzovka. Nikde nemožno verifikovať, keďže nemáme staršie matriky, či mali títo ľudia skutočne toľko rokov, koľko im bolo napísané. Mohli byť azda starší, ale skôr mladší. V každom prípade, keďže sa tieto informácie nedajú nijako overiť, platí latinské heslo *epistula non erubescit* (lat. list sa nečervená, teda, že čokoľvek sa napíše, list papiera znesie všetko).

Mgr. DRAHOMÍR VELIČKA, PhD.

### POTEŠILO NÁS

Samospráva mesta Turzovka nám všetkým pripravila skutočne hodnotný darček v podobe novej a vkusnej vianočnej výzdoby ulíc a verejných priestranstiev. Prispela tak nielen k bohatosti príjemných zážitkov z očakávania príchodu tohtoročných Vianoc, ale podala aj dôkaz o všestrannej starostlivosti na zlepšovaní prostredia pre život svojich občanov.



Všetkým svojim členom, sympatizantom, sponzorom a čitateľom ďakujeme za pomoc a spoluprácu v roku 2009. Želáme šťastné, veselé a pokojné Vianoce a úspešné vykročenie do roku 2010, do roku IV. Svetového stretnutia Turzovčanov a ich potomkov.

## KALENDÁRIUM 2010

VÝROČIA OSOBNOSTÍ

január	PhDr. Mária Bátorová, CSc., prozaička	60. výr. narod.	
január	Vojtech Černota, dirigent, pedagóg	100. výr. narod.	nedožitý
január	MUDr. František Ring, lekár	40. výr. úmrtia	
17.01.	Bartolomej Dominik Lippay, maliar	90. výr. úmrtia	
29.03.	Ferdinand Dvorín, novinár, spisovateľ	40. výr. úmrtia	
02.04.	Ing. Anton Rudinský, vedec, pedagóg	20. výr. úmrtia	
16.04.	Ján Gažák, krajský pracovník	125. výr. narod.	
09.05.	Karol Točík, dekan, reg. historik	50. výr. úmrtia	
29.05.	Samuel Dvorín, publicista	45. výr. úmrtia	
16.07.	Jozef Sučík, kronikár	100. výr. narod.	nedožitý
27.07.	Jozef Bielek, kňaz, publicista	180. výr. narod.	
30.07.	Rudolf Jašík, spisovateľ	50. výr. úmrtia	
20.08.	PhDr. Ivan Mačák, hud. teoretik	75. výr. narod.	
21.09.	Karol Točík, dekan, reg. historik	120. výr. narod.	
03.10.	JUDr. Rudolf E. Zigmund, hon.konzul	70. výr. narod.	nedožitý

## Jubileá a výročia členov Spolku

január	ALEXANDER JEŽÍK, MUDr. JÁN KOŽÁK
február	FILIP LAŠUT
marec	Ing. PAVOL NEKORANEC
april	FRANTIŠEK KRIŠŤIAK, SILVIA GAJDIČIAROVÁ, ANNA STOLÁRIKOVÁ
máj	MUDr. VIERA BELKOVÁ, MUDr. MICHAL MALICHER, ZUZANA MATEJOVÁ, JUDr. PETER DLHOPOLČEK ml.
júl	Mgr. EMÍLIA ŠARLÁKOVÁ, MIROSLAV MAREJKA, ANTON KADURA
august	MIROSLAV REJDA, ŠTEFAN ŠTEINIGER ml., Dr. ĽUBOMÍR DOROCIÁK, JÁN MRAVEC, ŠTEFAN CIFRA, MUDr. SILVESTER DREXLER, Mgr. Art. ONDREJ ZIMKA (ONDREJ 4.), KATARÍNA POLKOVÁ
september	MÁRIA KOLARČIKOVÁ, Ing. MARIÁN BELEŠ, IVAN GAJDOŠ
október	PaedDr. MÁRIA BLENDOVSKÁ, MUDr. ALEXANDER KLIKA, HEDVIGA PRACHNIAROVÁ, MUDr. PAVOL DLHOPOLČEK, CSc., RUDOLF MIKOVČÁK
november	PETER KOŽÁK, TATIANA MAREJKOVÁ, PETER KADUCH, MARIÁN ŠTEFANKA
december	Doc. PaedDr. Mgr. Art. VOJTECH DIDI, PhDr. EMÍLIA KLEINOVÁ, ANNA ŠTEFÁKOVÁ

## BLAHOŽELÁME

V decembri oslavia okružle narodeniny a životné jubileá členovia nášho Spolku



Ing. Jozef HANZEL  
Turzovka



Ing. Terézia ŤAZKÁ  
- MADAJOVÁ  
Sása, okr. Zvolen



JUDr. Eduard KUKAN  
poslanec  
Európskeho parlamentu

Želáme im všetko najlepšie, najmä pevné zdravie a v ďalšom živote veľa šťastia, úspechov a rodinnej pohody.

## PRIPRAVUJEME

V roku 2003 sme vydali knihu PÁNÍ MAJS-TRI – remeslá, obchod a živnosti v Turzovke. Napriek jej rozsahu sa všetci „páni majstri“ do publikácie nedostali, chýbali o nich informácie. V ostatnom čase sa však podarilo získať informácie o niektorých, ktorí by si zaslúžili našu pozornosť. Rozhodli sme sa ich uverejňovať na stránkach týchto novín a tak aspoň čiastočne splatiť dlh, ktorý voči nim máme. Vznikne tak nový, myslíme si, že zaujímavý miniseriál. V tejto súvislosti sa opäť obraciamy na našich čitateľov s výzvou na spoluprácu. Ak máte záujem o publikovanie profilu svojho príbuzného „pána majstra“, kontaktujte náš Spolok, alebo pošlite správu na adresu drahomir.velicka@googlemail.com, alebo volajte na č. tel. 0948 613611

## BLAHOŽELÁME

Najstaršiemu členovi nášho Spolku, ktorý v októbri budúceho roka osláví svoje 90. narodeniny sa dostalo významného ocenenia, z ktorého sa úprimne tešíme



Slovenská asociácia novinárov

udeľuje výročnú cenu

MUDr. Alexandrovi Klikovi

za popularizáciu rozvoja tradičných národných vaflov na Kysuciach

v Bratislave, 3. december 2009

Mgr. Ladislav Štefančík  
podpredseda SAN

Mgr. art. Stefan Zigmundský  
predseda SAN

## PRIPOMENULI SME SI

- 2.12.2009 od narodenia spisovateľa RUDOLFA JAŠÍKA uplynulo 90 rokov  
3.12.2009 od narodenia kňaza a básnika JÁNA HARANTU uplynulo 100 rokov  
25.12.2009 od smrti speváčky MIROSLAVY PLECITEJ uplynie 20 rokov

(Viac o týchto našich rodákoch sa dočítate v monografiách TURZOVKA 1598 – 1998 a FARNOSŤ TURZOVKA)

## PUBLIKÁCIA TURZOVKA KRÍŽOM KRÁŽOM má ďalších sponzorov a darcov (predplatiteľov)

Súčasťou pripravovanej publikácie bude aj zoznam tých, ktorí sa zaslúžili o jej vydanie. Zoznam sponzorov a darcov – predplatiteľov, uverejňujeme na tejto strane KYSÚC a budeme v tom pokračovať v priebehu celého obdobia, až do termínu vydania knihy, predbežne stanoveného na prvý polrok 2010.

Dnes tak robíme opäť a tešíme sa, že aj takýmto spôsobom sa správa o novej knihe postupne šíri medzi verejnosťou.

Na konto novej publikácie prispeli

45.	Mgr. Ladislav Paštrnák a Jana Paštrnáková, Olešná	40
46.	Miroslava Paštrnáková, Olešná	20
47.	Mgr. Martin Paštrnák, Olešná	20
48.	Mgr. Tibor Paštrnák, Olešná	20
49.	Milan Stuchlík, Turzovka	20
50.	Mária Malíková, Turzovka	20
51.	Mgr. Ivan Mahrik, Korňa	40
52.	Pavol Brezina, Turzovka	20
53.	Emília Brezinová, Turzovka	20

ĎAKUJEME

Ak ste si aj Vy, vážení čitatelia položili otázku, ako je možné prispieť a zapísať sa do zoznamu darcov a predplatiteľov TURZOVKY KRÍŽOM KRÁŽOM, tu je odpoveď:

Zaplatením minimálnej čiastky 20 € u fyzických a 40 € u právnických osôb a podnikateľských subjektov formou daru na účet Spolku č. 0310340326/0900 vedený v Slovenskej sporiteľni, a.s., alebo poštovým peňažným poukazom, ktorý dostanete na požiadanie v Medzinárodnom informačnom centre v Turzovke (Dom kultúry RJ), alebo v kancelárii Spolku (Konzervárňa), kde môžete svoj dar zložiť aj v hotovosti oproti pokladničnému dokladu. Zaplatená suma Vás po vydaní knihy oprávňuje prevziať si ju v počte, určenom násobkami stanovenej čiastky.